

Råd och stöd till lantbrukare



I åkermark & intill åkermark



Ängs- och naturbetesmarker



1

Hushållningssällskapets föreläsare idag



Naturvårdsrådgivare hos Hushållningssällskapet
Anna Douhan Sundahl

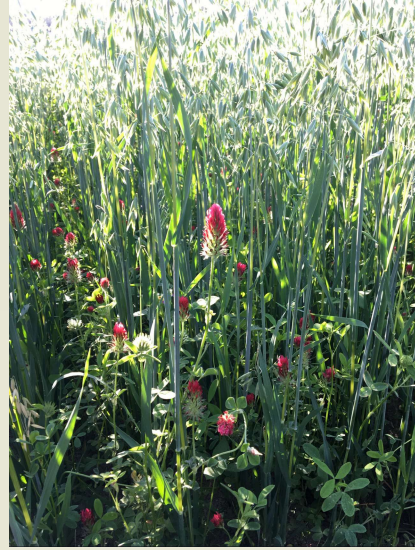
- **Ger rådgivning, håller kurser och föreläser** med inriktning på mångfald i jordbrukslandskapet; t.ex. småbiotoper, blomresurser, nyttodjur samt ängs- och naturbetesmarker
- Regional **projektledare/expert rådgivare:**
 - Biologisk mångfald på Västmanlands slätter (Länsstyrelsen Västmanland)
 - Hela Sverige blommar (Hushållningssällskapet)
 - Mångfald på slätten (Jordbruksverket)
- Utbildad inom **etnologi** och **kulturarv** på Stockholms Universitet
- Utbildad **Lantmästare** och **Mark/växt Agronom**



2

Innehåll

- Småbiotoper
- Naturbetesmarker & slåtterängar
- EU-stöd
- Restaureringsstöd



Ettåriga klöverarter insådda i havre för biologisk mångfald. Foto: Anna Douhan Sundahl



3

Åtgärder i och intill åkermark



4



5



6

Samarbetsprojekt betalar lantbrukare för småbiotoper

- Ca 100 % ersättning för åtgärder: mångfaldshäckar, småvatten, fleråriga blommande ytor, sandbäddar, skalbaggsåsar, blommande träd och buskar m.m.
- Flera länsstyrelser har själva sökt samarbetsprojektet för etablering av nya blommande ytor och andra småbiotoper i slättlandskapet: Ex. Uppsala, Stockholm, Västmanland, Örebro och Södermanland
- I andra län behöver lantbrukarna själva söka samarbetsprojektet tillsammans med ex. en granne: Ex. Skåne, Västra Götaland
- Liknande regler men finns små skillnader, kontakta länsstyrelsen i ditt län för mer info!



Stödet finansieras inom ramen för den strategiska planen för EU:s jordbrukspolitik



7

Mer info om projektet i Västmanland

- Projektet startade januari 2026 (smygstart nov. 2025)
- 13 st lantbrukare har anmält sig hittills:
 - Mångfaldshäck (4 st)
 - Småvatten (3 st)
 - Allé (1 st)
 - Övrig busk och trädplantering (3 st)
 - Ängsvall (1 st)
 - Flerårig blommande åker (2 st)
 - Sandbäddar (2 st)
 - Faunadepåer (1 st)
- Fler på väg in i projektet...



Foto: Johannes Klint

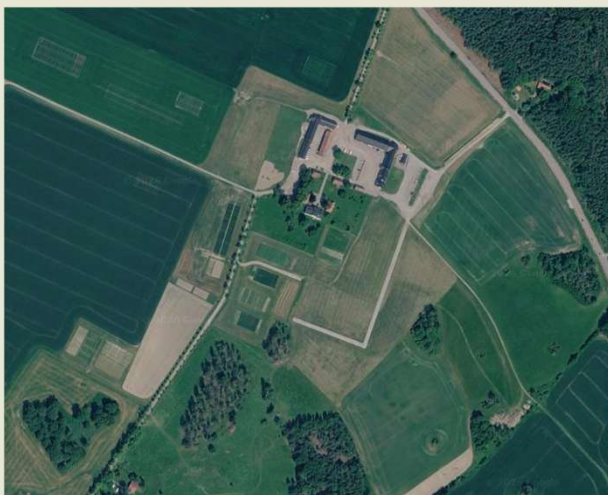
- **Möjligheter:** Många intresserade lantbrukare! Minskad arbetsbörda när länsstyrelsen sköter administration och hjälper till med budget samt offerter, möjlighet till kostnadsfri rådgivning hemma hos lantbrukaren för placering och utformning av småbiotop (ERO, Greppa), framförallt *lantbrukare får betalt för eget arbete!*
- **Utmaningar:** Många regler att hantera (ansökningsförfarandet, biotopskydd, offerter m.m.), lantbrukare har ej tid till administration (ex. krock med växtodling), svårt att få tag på plantmaterial (inhemska arter som gynnar biologisk mångfald).



8

Projektcentrum Brunnby gård

Biologisk mångfald på Västmanlands slätter



Hushållningssällskapet i Västmanland är samarbetspartner i projektet.

- Inspirationsträffar
- Mötesplatsen ERFA träffar
- Tema fältvandringar:
 - Mångfaldshäck
 - Sandbäddar
 - Blommande ytor
 - Småvatten
- Kurser och seminarier



9

Från ansökan till färdig småbiotop



10

Få kostnadsfri rådgivning för att få en plan eller gör planen själv

Med rådgivning får du ett rådgivningsbrev som innehåller:

- Plan för hur åtgärden ska se ut och vart exakt den ska placeras
- Underlag för beräkning av kostnader:
 - Vad du behöver köpa in för material ex. plantor, stängsel
 - Vilka arbetsmoment som du själv behöver utföra
 - Vilka tjänster som du behöver köpa in



Elsa Rozenbeek, vattenrådgivare Hushållningssällskapet

Bild: Anna Douhan Sundahl

11

ERO – Ett rikt odlingslandskap

Öka den biologiska mångfalden på din gård!

Vi erbjuder kostnadsfri rådgivning för ökad biologisk mångfald

Detta är en möjlighet för dig som vill öka mångfalden, optimera betet och få mer fåglar, vilda djur, pollinatörer och kärlväxter på din gård.

Rådgivningen utgår från ditt intresse, gårdens inriktning och det landskap som gården ligger i. Det kan handla om skörd av betesmarker, betesoptimering, att minska parasittrycket på betet, att utveckla kantzoner, skapa blommande zoner som gynnar pollinatörer, odliga rekulturer eller sådana som glödsådd. I rådgivningen ingår ett glödsådd som tar 2-3 timmar. Då pratar vi igenom din gård, verksamhet och rådgivning. Vid besöket gör vi en rundvandring till de ställen som du vill få till st.

Gör insatser i din egen takt

Råden sammanställs i ett åktsbrev som skickas till dig efter besöket. Råden är inte bindande utan är till för att du ska kunna göra insatser för att gynna den biologiska mångfalden i din egen takt.

Rådgivningen finansieras av Strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2017-2027 genom Länsstyrelsen i ditt län. Kostnadsfri rådgivning kan ges i de län där vi tilldelat medel.

Kontakta oss för intressesamtalen och mer information.

Hushållningssällskapet

www.hushallningssallskapet.se, 018-56 04 00

RÅDGIVNING FRÅN GREPPA NÄRINGEN, OKTOBER 2021

Biologisk mångfald i åkerlandskapet

Vår livsmedelsförsörjning är beroende av den biologiska mångfalden och dess ekosystemtjänster. Ett varierat och artrikt odlingslandskap får oss också att må bra. I rådgivningen "Biologisk mångfald i åkerlandskapet" hjälper Greppa Nätverket dig att hitta åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden som passar just din gård.

Genom rådgivningen hjälper vi dig att hitta gårdsspecifika lösningar för biologisk mångfald på din gård. Rådgivningen rekommenderar som första steg för dig som är intresserad av att gynna biologisk mångfald på gården, olika pollinerande insekter, svalor, fåglar, vilt och växter. Vid denna rådgivningsbesök gör rådgivaren igenom befintliga åtgärder för biologisk mångfald på gården och möjliga åtgärder för att ytterligare gynna den biologiska mångfalden. Åtgärderna diskuteras utifrån upptäckande kunskaper, den personliga intressen för olika delar av biologisk mångfald och upptäckta effekter av de olika åtgärderna.

Rådgivaren gör tillsammans med dig en åtgärdslista med förslag till åtgärder för biologisk mångfald på gården. Du kan till exempel få tips på hur du sätter en skåpsådd eller färdiga fölländningar till kommande säsonger.

Målet med rådgivningen är att stimulera ditt intresse för att gynna den biologiska mångfalden på gården och därmed även gynna ditt landskap som gården är belägen i.

GÅRDSNYTTA

1. Åtgärder för pollinerande insekter ger förbättrad pollinerings och högre skörd av grödor som korn, vete, spannmål, bär, bär, potatis och äpplen.
2. Åtgärder för ryttor och skräddarsnärar ökar på skräddarsnärar.
3. Åtgärder för vilt och gårdens skötsel av färdiga åker.
4. Åtgärder för vilt och gårdens skötsel av färdiga åker.

MILJÖNYTTA

1. Ökar biologisk mångfald i odlingslandskapet vilket ökar ekosystemtjänster såsom pollinerings av växter och produktion på mark.

Greppa Nätverket

Greppa Nätverket erbjuder kostnadsfri rådgivning som ska förbättra ditt miljöarbete. Vi har ett stort nätverk av rådgivare, experter och praktiska tips som kan hjälpa dig att förbättra ditt miljöarbete. Du kan också få tips på hur du kan förbättra ditt miljöarbete.

greppa näringen

12

Småvatten



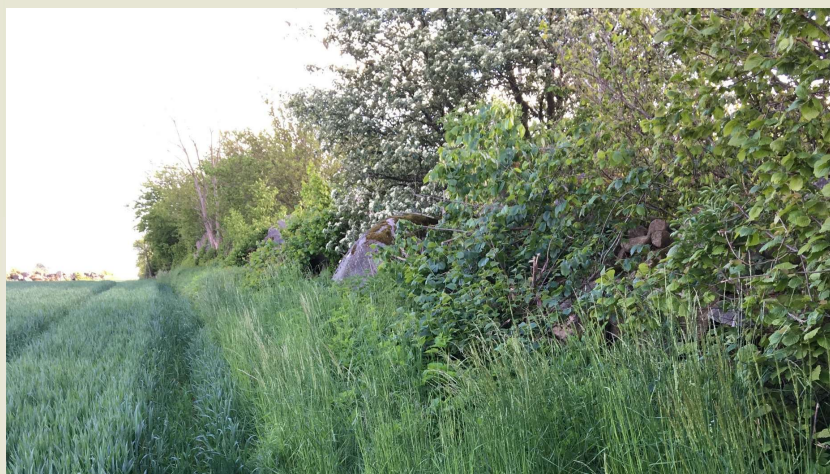
Ca kostnad 15 000-200 000 kr.



Foton: Anna Douhan Sundahl

13

Mångfaldshäck



Ca kostnad 100 000 kr för 100 m.

Foto: Anna Douhan Sundahl

Frizon för nyttodjur, där jorden inte bearbetas och det därför finns gott om mat och husrum!

Blommande träd och buskar ger mat åt pollinerande insekter tidig vår. En stor favorit hos nyvakna humledrottningar!

Skydd och sångplatser för småfåglar och fältfågel!



14

Boplatser till vilda pollinerare



Ca kostnad 4000-15 000 kr/åtgärd.



Foton: Anna Douhan Sundahl



15

Skalbaggsås



Flerårig remsa exempelvis mellan ditt och grannens skiften på samma fält, eller mellan olika jordtyper på samma fält.

Skydd för nyttodjur som äter växtskadegörare, exempelvis skalbaggar som äter stritar och sniglar.

Om blommande även mat till pollinerande insekter.

Ca kostnad 10 000-25 000 kr.

Foto: Anna Douhan Sundahl



16

Sammanfattning småbiotoper

- Samarbetsprojekten ger lantbrukaren nästan 100 % betalt
- Rådgivning går att få kostnadsfritt genom:
 - Greppa Näringen, Biologisk mångfald i odlingslandskapet 17A
 - Ett rikt odlingslandskap (skillnader kan finnas mellan)
- EU-stöd går att söka för fleråriga blommor från år 2



17

Ängs- och naturbetesmarker



Kostnadsfri rådgivning för ängs- och naturbetesmarker:

- Genom Ett rikt odlingslandskap och EU-finansierat

Innehåller:

- Rådgivningsbesök 2-3 timmar
- Rådgivningsbrev med sammanfattande råd

Kan innehålla ex.

- Betesplanering
- Skötsel
- Restaurering



18

Ängs- och naturbetesmarker



EU-stöd naturbetesmark:

- Allmänna värden: 1 850 kr/ha
- Särskilda värden: 4100 kr/ha

EU-stöd slåtteräng:

- Allmänna värden: 1 850 kr/ha
- Särskilda värden: 7000 kr/ha



19



Betesmark < 50-tal blommande arter



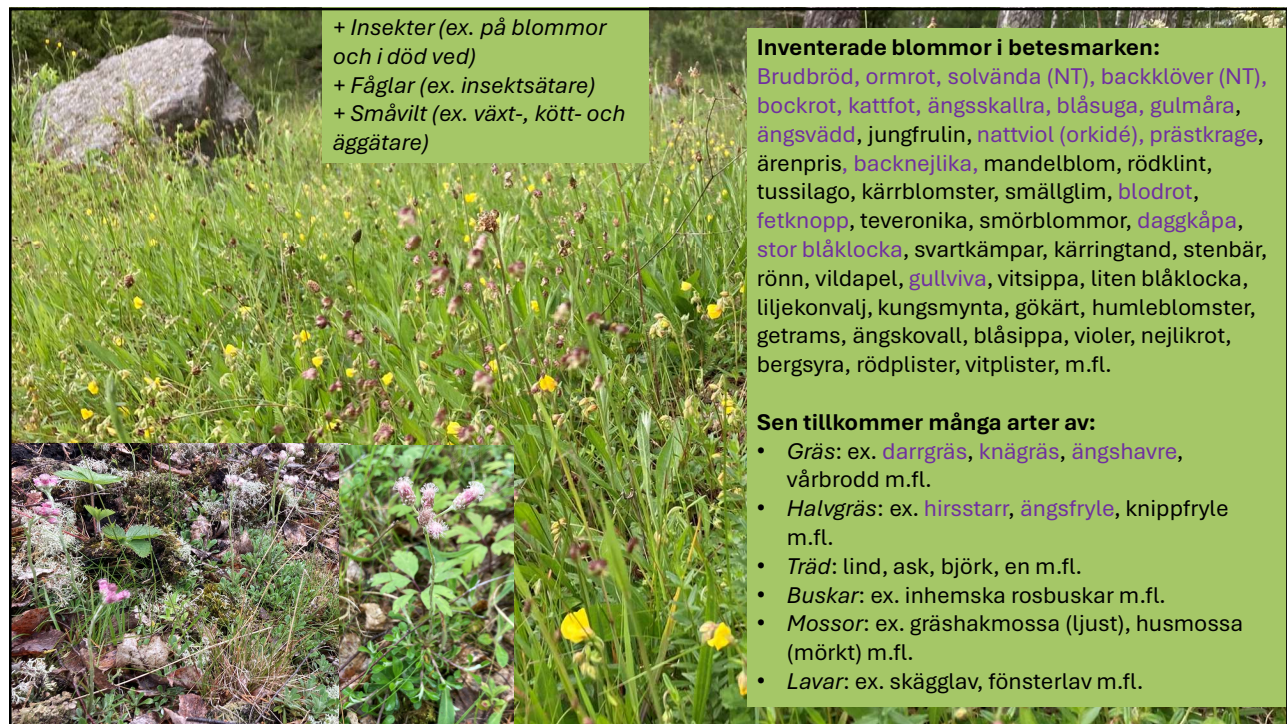
Åkermark > 2-5 blommande arter
(ofta ogräs)



Granplantering > 2-5 blommande
arter (ofta ogräs)



20



21

Särskilt värdefulla marker = Marker med särskilda värden

Grundläggande krav på förekomst av natur- och kulturvärden:

• Flora- och fungavärden:

- "En handfull hävdgynnade arter, varav ett par mer värdefulla hävdgynnade arter" enligt *listade hävdgynnade signalarter*
- Förekomst av ädelsoppar, jordstjärnor och ängssvampar

• Kulturvärden (före 1940):

- Stenmurar, trädgårdsgårdar, fornlämningar, kulturhistoriska byggnader och äldre odlingsrösen.

Mätbara värden, men behöver inte finnas allt!

• Värden i träd och buskskikt:

- Hävdpräglade/vidkroniga träd och dess ersättningsträd
- Gamla/grova träd
- Gamla döda/döende träd
- Träd med spår av stubbskottsbruk
- Hävdpräglade bärande och blommande träd och buskar
- Buskar som betesskydd omkring ersättningsträd
- Hålträd
- Träd med rik förekomst av mossor och lavar som signalerar höga hävdgynnade naturvärden



22

Restaureringsbidrag

Sedan 2024 finns ett statligt stöd för restaurering av ängsmark, betesmark och hamlade träd

”Minskningen av betesmarksarealen och antalet hamlade träd fortgår, vilket medför att livsmiljöer för växt- och djurarter på många håll är långt under den mängd som behövs för att inte lokala utdöenden av arter ske. Det är därför mycket viktigt att marker och träd restaureras.”

Vem får söka?

Företag som äger eller arrenderar den mark där restaureringsåtgärden ska utföras, eller som har medgivande från markägaren eller arrendatorn att utföra åtgärden. Se mer utförlig information nedan.

Vad kan jag söka för?

Restaureringsåtgärder för ängsmark, betesmark och träd med natur- och kulturmiljövärden.

Ansökningsperiod

Besök din länsstyrelses webbplats (www.lansstyrelsen.se) för information om vilken ansökningsperiod som gäller i ditt län.



25

Restaureringsbidrag

Du kan få ersättning för att restaurera ängsmark och betesmarker av olika typer, till exempel:

- öppna betesmarker
- trädrika betesmarker
- skogsbeten
- alvarbeten
- mosaikbetesmarker
- ljunghedar
- slåttermyrar

Om du vill restaurera tidigare hamlade lövträd (...) kan du få ersättning för delar av kostnaderna för åtgärderna.

Ersättningen täcker mellan 70-100 procent av godkända kostnader för restaureringsåtgärderna.

Villkor för att få ersättning

För restaurering av ängs- och betesmarker

- Betesmarken eller ängsmarken ska omfatta minst 0,3 hektar.
- Restaureringen ska bidra till att bevara, stärka, utveckla eller återställa markens höga naturvärden.

Ersättning kan fås för alla åtgärder som är nödvändiga för restaureringen, till exempel avverkning, röjning, bortforsling av ris och eget arbete.

Inköp av redskap eller maskiner ersätts inte, i vissa fall kan dock kostnader för stängsel ingå.



26

Skogliga stöd

NOKÅS-bidrag – Natur och kulturvårdsåtgärder

- utanför betesmarken (men ink. skogsbeten)
- ex plantering, röjning för att skapa brynmiljöer.
- Upp till 70 % av kostnad



27

Restaurering av naturbetesmarker påverkas av nya EU-förordningar:

- **Naturrestaureringsförordningen b.la för att återställa igenväxta naturbetesmarker**
- **Avskogningsförordningen - avskogning får endast ske om syftet är ökad biologisk mångfald**



28



Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft – ny teknik

Virtuella stängsel

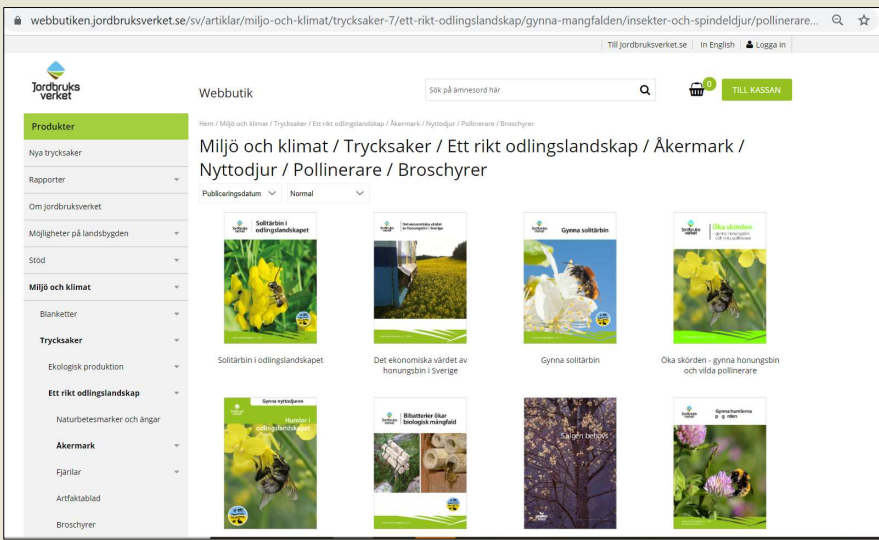
Passar framförallt skogsbeten, äng- och naturbetesmarker, men också skötsel av småbiotoper (ex. åkerholmar)!

40 % ersättning
Minst 200 000 kr

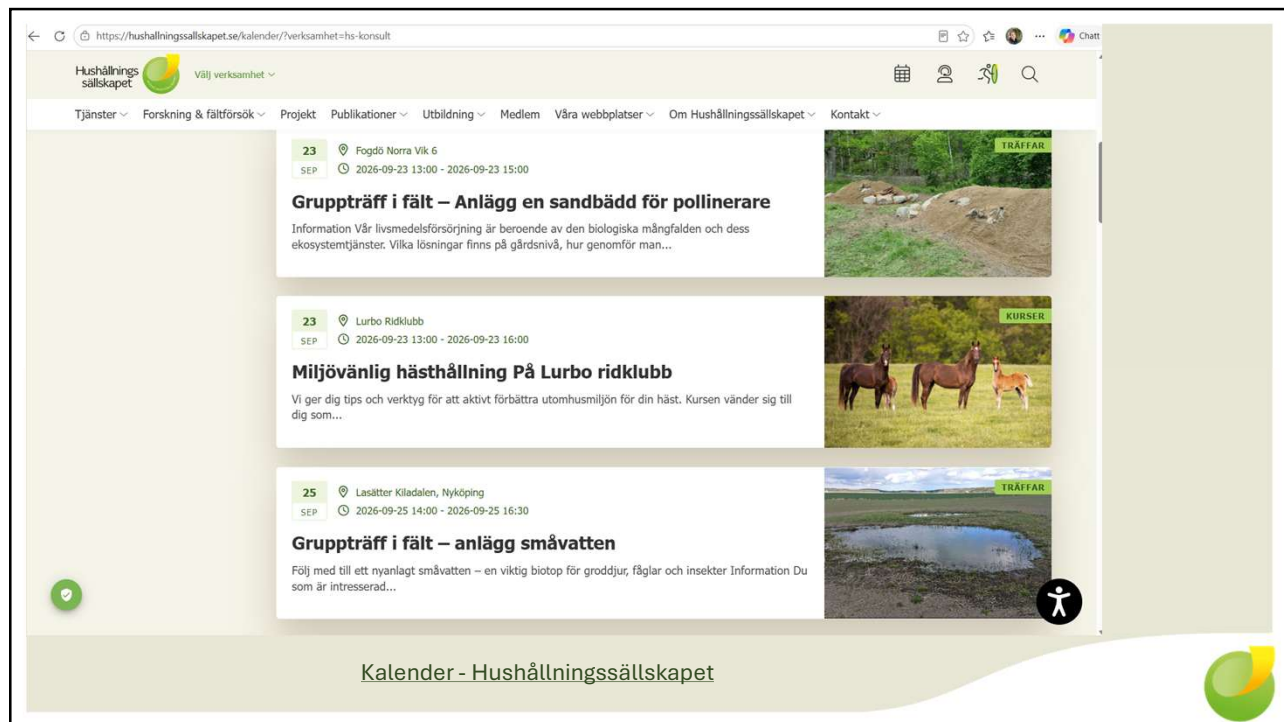
Ex.
Ca 60 halsband
motsvarar 200 000 kr

- 80 000 kr i stöd som motsvarar ca 23 halsband

29



30



31



32